

Szentháromság ünnepe után 14. vasárnap

► 1Móz 28,10–22

Isten kegyelme felülírja...

A vasárnap jellege

Jánossy Lajos szerint Szentháromság ünnepe után a „10. vasárnaptól 23.-ig terjedő időszak üzenetét így fejezhetjük ki: az egyház fejlődése és isteni erőinek kibontakozása – megigazítás és megújítás, megvilágosítás és megszentelés az élet különböző megnyilatkozásaiban és vonatkozásaiban. Mindez harc, küzdelem és szenvedés között megy végbe a Krisztus-test tagjainak még az ó- és új ember tusakodását, összeütközéseit mutató életében.” (JÁNOSY 1944, 53. o.) A Szentháromság ünnepe utáni 14. vasárnap ígéiben mindez világosan megjelenik. Az evangélium (Lk 17,11–19) felhívja a figyelmünket arra, hogy „[a] megváltó kegyelemben részesülés Szentlélektől való gyümölcstermése a hálaadás”. Az epistolában (Gal 5,16–24) „az apostol az óember cselekedeteivel szemben azoknak a Szentlélekből való új életét rajzolja elénk, »akik Krisztuséi«, s akikkel együtt nekünk is ugyancsak van okunk a hálaadásra. (Zsolt 103,2!)” (JÁNOSY 1944, 53. o.) Az ószövetségi textus pedig Jákób történetén keresztül mutatja be, hogy Isten kegyelmének következménye a bizalom és a hála.

Amit a textusról tudni kell

Bétel környéke már Ábrahám számára is fontossá vált, hiszen Bétel és Aj között épített oltárt az Űr-

nak (1Móz 12,8), és visszatért oda a szegényteljes egyiptomi epizód után is (1Móz 13,3–4), hiszen ott még nem romlottak el a dolgok. A Bétel és Aj között épített oltár „tulajdonképpen JHVH és az ősatya kapcsolatának az eredeti tartalmát hordozza és spirituális erőforrásként őrzi” (VARGA 2020, 114. o.). Ábrahám, aki a róla szóló történetek alapján mintha mindig úton lenne, utazásai és életének fordulatai során megtanulja „azt az igazságot, hogy végső soron nincs egyebünk, nincs más biztonság és bizonyosság, csak ez az Isten által egyszer kimondott, majd újra és újra megerősített ígéret: megáldalak, és áldás leszel” (Uo. 115. o.).

Jákób, Ábrahám unokája ugyanezt a vándorló életet öröklö, és számára is meghatározó helyszínné válik Bétel. Miután elorozta az elsőszülöttségi jogot és áldást bátyjától, Jákób menekülni kényszerül. „Magára marad éjszakára, egyedül kell megvívnia belső harcait, ám ekkor megtapasztalja, hogy még sincs egyedül, és nem is lesz soha. Az álmában megjelenő Istennek ez a legmegfoghatóbb ígérete Jákób számára: »Mert én veled vagyok, megőrizlek téged, akárhova mégy, és visszahozlak erre a földre. Bizony, nem hagylak el, amíg nem teljesítem, amit megígértem neked.« (28,15).” (Uo. 115. o.)

Isten elképesztő kegyelmének a megnyilvánulása, hogy a családja miatt menekülni kényszerülő Jákób meglátogatja álmában, kapcsolatot kezdemé-

nyez vele, és biztosítja arról, hogy az Ábrahámnak és Izsáknak kijelentett áldás az övé. „Jáknóbnak ez a látomása áldott megmutatása mindannak az isteni kegyelemnek, amelyet az Úr néki mint Izráelnek szánt. Már láttunk egyet-mást Jákób igazi jelleméből, láttunk valamit állapotából is, amely mindkettő olyan volt, hogy Jákób számára áldást csak az isteni kegyelem adhatott.” (MACKINTOSH 2000, 164. o.)

Jákób reakciója azonban mélyen emberi: először bizonytalanul értelmezi a történeteket, amelyek félelmet szülnek benne, majd a szent oszlop felállítása után fogadalmat tesz, amelyben feltételeket szab Istennek. *„Ha velem lesz Isten, és megőriz ezen az úton, amelyen most járok, ha ad nekem ételül kenyeret és öltözetül ruhát, és épségben visszatérek apám házába, akkor az Úr lesz az én Istenem.”* A hálaadás lehetősége az utolsó félmondatban fogalmazódik meg: *„...bármit adsz nekem, a tizedét neked adom.”*

A perikópa megértése

A bűnös ember és a szent Isten kapcsolódását Jákób álmában egy létra vagy lépcső segíti: *„Egy lépcső állt a földön, amelynek teteje az égig ért, és Isten angyalai jártak azon fel és le. Odafönt pedig az Úr állt.”* Akár létra, akár lépcső, mindenképpen Isten ajándéka. *„Nem más ez, mint Isten háza és a menny kapuja.”* Erre visszhangoznak Jézus szavai: *„Bizony, bizony, mondom nektek: meglátjátok a megnyílt eget és az Isten angyalait, amint felszállnak, és leszállnak az Emberfiára.”* (Jn 1,51)

Jákób álmának létráját láthatjuk Jézus Krisztus előképének. Jézus mondja: *„Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, csakis én általam.”* (Jn 14,6) De ez a létra lehet Krisztus keresztségének az előképe is. A Galátákhöz írt levél például az Ábrahámnak, Izsáknak és Jáknóbnak adott ígéretről eljut Krisztus keresztségéig. *„Mivel pedig előre látta az Írás, hogy Isten a népeket hit által igazítja meg, előre hirdette ezt az evangéliumot Ábrahámnak: »Általad nyer áldást a*

föld minden népe.« [...] Krisztus megváltott minket a törvény átkától úgy, hogy átokká lett értünk – mert meg van írva: »Átkozott, aki fán függ« – azért, hogy Ábrahám áldása Jézus Krisztusban a népeké legyen, és hogy a Lélek ígérését hit által megkapjuk.” (Gal 3,8.13–14) De Jákób létráját értelmezhetjük Jézus mennybemenetelének előképeként is. A lényeg végül is ugyanaz: Jézus hozta el az üdvösséget nekünk, ő nyitotta meg a menny kapuját előttünk kereszthalálával és feltámadásával.

Az evangélium és a textus is felveti a hála kérését. Hálát adunk-e Istennek az ígéretekért, az ígéretek megvalósulásáért, az áldásért, a gyógyulásért, a megváltásért imával, énekkel, Jézus Krisztus hirdetésével és az életünkkel?

Igehirdetési vázlat

A vasárnap jellege, az olvasmányok és a textus bőven biztosítanak témát az igehirdetéshez. A kérdés az, hogy inkább az ősatyák, különösen Jákób élettörténetében merülünk-e el, vagy a Bételben töltött éjszaka álma indít el a keresztfelé, vagy az egyházi esztendő adott időszaka és a vasárnap jellege vezet bennünket.

Az egyetlen biztos pont: Isten

Jákób, ahogyan nagyapja, Ábrahám, vándorló életet élt. Először azért kelt útra, mert menekülni kényszerült Ézsau haragja elől. Másodszor azért, mert Isten megparancsolta neki, hogy térjen haza szülőföldjére. Azután Szukkótban telepedett le, majd Sikemben, aztán az Úr Bételbe hívta. Jákób eljutott még apjához is Mamréba, és megadatott neki, hogy bátyjával együtt temesse el Izsákot. Végül idős korában Jákób József kérésére Egyiptomba költözött. Egyetlen állandóság volt az életében: Isten ígérete és áldása.

Egy kapcsolat kezdete

Az az éjszaka Bételben Jákób életének végzetes éjszakája lehetett volna, de legalábbis életének

egyik legborzasztóbb éjszakája. Meghatározhatta volna a lelkiismeret-furdalás, a rettegés és aggódás, az otthon elvesztésének fájdalma, a szeretett családtagok hiánya. Ehelyett az az éjszaka a legfontosabb kapcsolat kezdete lett számára: Isten megszólította Jákóbot, és életre szóló ígéretet tett neki álmában. Létrát látott, amely összekapcsolta a földet az éggel. Létrát látott, amely összekötötte őt az Istennel. Így kapcsolja össze Krisztus keresztyje is az eget és a földet. Így köt össze bennünket a Fiúisten az Atyaistennel.

Isten formál

Talán azt várnánk, hogy Jákób teljes bizalommal és békességgel fogadja Isten bejelentkezését és ígéreteit. Ehelyett reggelre a félelem fészkelte be magát szívébe, és kételkedve idézte fel Isten ígéreteit. Annyira emberi reakció! Úgy tűnik azonban, Istent még ez sem zavarta. Végigvitte tervét, és addig formálta Jákóbot, míg Izráel nem lett belőle.

Csodálatos látni azt a változást, amely Jákób hitében végigment. A Bételben megszólított, félelemmel és kétségekkel teli fiatalember jó húsz évvel később a Jabbók-gázlónál bátran tusakodik az Úrral, és a végén azt mondja: „*Nem bocsátlak el, amíg meg nem áldasz.*” (1Móz 32,27)

Amikor pedig Jákób évtizedekkel később Isten parancsára visszatért Bételbe, megszületett benne a hála is. „*Induljunk, menjünk föl Bételbe! Oltárt akarok ott készíteni az Istennek, aki meghallgatott, amikor nyomorúságban voltam, és velem volt az úton, amelyen jártam. [...] Így érkezett meg Jákób Lúzbba, azaz Bételbe, amely Kánaán földjén van, az egész néppel együtt, amely vele volt. Oltárt épített ott, és elnevezte azt a helyet Él-Bételnek, mert ott jelentette ki magát neki az Isten, amikor bátyja elől menekült.*” (1Móz 35,1.3.6–7)

Bennünket is így formál a Szentlélek Isten, még emberi gyarlóságok közepette is, hogy ne a test cselekedetei, hanem a Lélek gyümölcsei jelenjenek meg az életünkben.

További javaslatok az istentisztelethez

Lekció

Gal 5,16–24; Lk 17,11–19

Énekek

EÉ 225/461, 47

Különösen illeszkedhet az igehirdetéshez Scholz László szövegéből a 3. versszak (EÉ 225) és Sztáray Mihály szövegéből a 2–5. versszak (EÉ 47).

Illusztrációk

ÉNEK

Az *Evangelikus énekeskönyv* 521-es énekének szövegét is textusunk ihlette. A szövegíró Sarah Fuller Flower Adams (1805–1848) angol költő és himnuszszerző volt, akinek leghíresebb szerzeménye a *Hadd menjek, Istenem*. A Titanic süllyedésekor a zenekar ennek az éneknek a dallamát játszotta.

KÉP

Marc Chagall több alkalommal is megörökítette Jákób álmát, többször is ihletet merített a textusból:

Jákób álma című festmény <http://www.naput-online.hu/wp-content/uploads/2024/02/c5.jpg>.

Jákób álma című üveglak: <http://www.naput-online.hu/wp-content/uploads/2024/02/c6.jpg>.

Egy másik *Jákób álma* című festmény: <https://mutargy.com/mutargy/festmeny-grafika/marc-chagall-1887-1985-jakob-almal/>.

Felhasznált irodalom

JÁNOSSY Lajos 1944. *Az egyházi év útmutatása*. Magánkiadás, Sopron.

MACKINTOSH, C. H. 2000. *Elmélkedések Mózes 1. 2. 3.*

könyvről, 1. köt. Ford. Kádár Imre. GVB, Dillenburg.

VARGA Gyöngyi 2020. *Nomád teológia*. Luther Kiadó, Budapest.